

Mytiska väsen – Maran

Lärarmaterial

VAD HANDLAR BOKEN OM?

Många har någon gång drömt mardrömmar men förr i tiden trodde man att det var maran som gjorde att man drömde mardrömmar. Maran satt på den sovandes bröst och gjorde så att personen fick svårt att andas. Men vad var egentligen maran och kunde man bli av med maran?

LGR22 CENTRALT INNEHÅLL SOM TRÄNAS

- Sakprosatexter för barn och unga. Beskrivande, förklarande, instruerande och argumenterande texter. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag. (SV åk 4–6)
- Sammanfattning av texter. (SV åk 4–6)
- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel grafiska modeller och stödord. (SV åk 4–6)

ELEVERNA TRÄNAR FÖLJANDE FÖRMÅGOR

- Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- Läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.

LGRA22 CENTRALT INNEHÅLL SOM TRÄNAS

- Sakprosatexter för barn och unga. Beskrivande, förklarande och instruerande texter och hur deras innehåll kan organiseras. (SV åk 4–6)
- Att återge delar av innehållet i olika texter samt resonera om budskap och handling i texterna. (SV åk 4–6)
- Språkliga strategier för att minnas och lära, till exempel bilder och grafiska modeller. (SV åk 4–6)

ELEVERNA TRÄNAR FÖLJANDE FÖRMÅGOR

- Formulera sig och kommunicera i tal och skrift samt med andra former för kommunikation.
- Läs och reflektera över skönlitteratur och andra texter.

MINA ORD, DINA ORD

1. Dela ut ett papper till varje elev som är delat i två spalter. I den ena spalten ska rubriken vara *Mina ord* och i den andra spalten ska rubriken vara *Dina ord*.
2. Sätt en timer på cirka 3 minuter.
3. Låt eleverna enskilt välja ut ord ur boken som de skriver i spalten *Mina ord*. Några elever fyller hela spalten med ord och några kanske endast skriver fem ord. Exempel på ord: mardrömmar, maran, satmara ...
4. När tiden är ute går eleverna runt i klassrummet och frågar en klasskamrat:
Elev A: "Hej, vad har du skrivit för ord?"
5. Elev B läser upp sina ord. Om det är något ord som elev A inte har skrivit så skriver hen upp det i spalten *Dina ord*. Sedan läser elev A sina ord för elev B och elev B skriver upp nya ord.
6. Antingen går eleverna runt och samlar ord tills spalten med *Dina ord* är full eller så sätter ni timern på 5–7 minuter, beroende på gruppens storlek.
7. Gemensamt går ni igenom vilka "nya ord" eleverna har hittat under *Dina ord*.

Mina ord	Dina ord

PAPPERSKORGEN

Detta är en läsförståelseövning där du ställer frågor om texten och eleverna samlar poäng genom att träffa papperskorgen med sin ihopskrynklade svarslipp.

Ni behöver en bunt med papperslappar och en papperskorg. Förbered frågor om innehållet i boken.

Exempel:

Varför trodde man att man drömde mardrömmar?

Maran satt på bröstet och gjorde att det blev svårt att andas.

Hur kunde man fånga en mara?

Man kunde sätta en kork i nyckelhålet.

Hur kunde man se om en kvinna var en mara?

Om kvinnan inte hade hår på kroppen så trodde man att hon var en mara.

Ge exempel på vad en mara kunde förvandla sig till.

En mara kunde förvandla sig till en hund, en katt, en blandning mellan en katt och en kanin, ett litet djur som kunde ta sig igenom ett nyckelhål, ett garnnystan, en fjäder.

1. Dela in eleverna i par. Dela ut några papperslappar till varje par.
2. Ställ en fråga till eleverna. Eleverna diskuterar svaret i par.
3. De skriver ner sitt svar på en papperslipp.
4. Gå gemensamt igenom vad varje grupp har skrivit. De par som har skrivit rätt får skicka fram en från paret med svarslassen och ställa sig på ett led vid utpekad plats, cirka 3 meter från papperskorgen.
5. Alla i ledet skrynklar ihop sin svarslipp. Därefter ska en i taget försöka träffa papperskorgen. De som lyckas få i sin svarslipp får ett poäng.
6. När alla har kastat sin svarslipp skriver ni upp poängen på tavlan eller så har varje par koll på sina egna poäng.
7. Därefter ställer ni nästa fråga och eleverna skriver ner sitt svar.

NÄRLÄSNING

1. Skriv en text som passar till boken och ge till alla elever. Dela också ut överstrykningspennor.
2. Berätta att de ska vara detektiver och leta efter ord som du beskriver för dem.
3. Läs en mening i taget och beskriv ett ord i meningen. När de tror att de vet vilket ordet är stryker de över ordet.
4. Gör samma sak med alla meningar.
5. När ni är klara samlar ni alla överstrukna ord på tavlan. Prata om vad orden betyder.

Här är ett exempel på text där de understrukna orden är ord som du kan beskriva:

Hemska drömmar kallas mardrömmar.

Men visste du att ordet kommer från ett väsen som kallas mara?

Förr trodde man att maran var ett kvinnligt väsen som skapade mardrömmar.

Maran kunde vara någon man kände, som grannens dotter, pigan på gården eller till och med ens egen fru.

På natten kunde maran förvandla sig till ett djur, ibland en hund eller en katt.

En del trodde att maran var spöket efter en kvinna som dött ogift.

Hon var arg för att ingen man velat gifta sig med henne.

Efter döden hämnades hon på män genom att rida på dem i sömnen.

FACIT LÄSFÖRSTÅELSE

1. *Ordet mardröm kommer från ordet mara.*
2. *Man trodde för det mesta att en mara var en kvinna.*
3. *Förr trodde man att om en gravid kvinna använde trolldom så blev barnet en mara om det var en flicka och en varulv om det var en pojke.*
4. *Man kunde bevisa att man inte var en mara genom att visa att man hade hår på benen.*
5. *Man trodde att hästen var trött och svettig för att en mara hade ridit på den under natten.*
6. *Hund och katt.*

7. *En del trodde att maror var arga och elaka kvinnor och därför kan en argsint kvinna kallas för satmara.*
8. *En sägen är en saga som sägs vara sann.*
9. *Man kunde skydda sig mot en mara genom att säga en ramsa, ha en bibel under huvudkudden, strö ut sand eller frö i sovrummet och ha ett stålföremål.*
10. *För att maran skulle sluta rida på bondens hästar spikade man i stallet upp knutar från träd som man trodde maran ridit på. Man trodde då att maran skulle rida på dem i stället för på en häst.*
11. *Det kallas för markvast eller häxknut.*
12. *Andra väsen som en del trott på som påminner om maran är succuba och incubus.*
13. *För att befria en mara kunde man precis innan maran förvandlades tillbaka till människa säga: Jag tror du är en mara. Eller så kunde man under natten säga marans riktiga namn högt.*
14. *På bilden ser man en bonde och hans fru. Hans fru var en mara.*
15. *Eget svar, men ett svar kan vara: En mara hade förmodligen haft svårt att klara av matematik eftersom det står i boken att man trodde att maran hade svårt för att räkna.*
16. *Det kunde vara svårt för en kvinna att veta att hon var en mara eftersom hon inte minns på morgonen att hon blev förvandlad till en mara under natten.*
17. *Eget svar.*
18. *Eget svar.*